

Майстер поетичної алегорії

210 років від дня народження Євгена Павловича Гребінки,
українського письменника

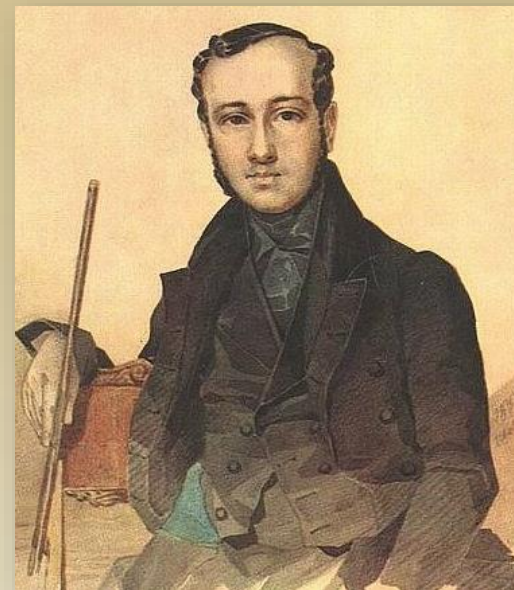
Євген Павлович Гребінка

Серед когорти письменників, з іменами яких пов'язаний новий етап у розвитку української літератури першої половини ХІХ ст., одне з чільних місць посідає Євген Павлович Гребінка — майстер української байки, талановитий поет, прозаїк, педагог, видавець.

Майбутній письменник народився 2 лютого 1812 р. на хуторі Убіжище неподалік від Пирятина, на Полтавщині (нині — село Мар'янівка) у сім'ї дрібного поміщика, відставного штаб-ротмістра Павла Івановича Гребінки та Надії Іванівни, що походила з давнього козацького роду Чайковських. Початкову освіту отримав у приватних

Будинок, де народився письменник

Євген Гребінка

приватних учителів. Далі навчався в одному із найкращих тогочасних навчальних закладів — Ніжинській гімназії вищих наук імені князя Безбородька і серйозно захоплювався літературою.

Після закінчення гімназії та короткочасної служби в одному з «малоросійських» козацьких полків Гребінка у 1831 р. повернувся додому. Упродовж двох років переважно відвідує сусідів та приймає їх у себе. Проте не полишає літературну працю — пише байки, записує

Ніжинська гімназія вищих наук
імені князя Безбородька

«Добрим моим землякам и любителям малороссийского слова»), й прославляє байкаря... Високу оцінку пворам цього жанру дав П. Куліш: *«...Гребінка, пишучи приказку, малює нам тут же наші села, поля й степи свіжими, да й не позиченими фарбами. Коли сміється він, то прислухайтесь – тут же крізь сміх почуєте якийсь сум; коли ж справді сумує, то слово його процвітає квітками щирої поезії української. Широкі його приказки, як наші степи, жартівливі вони да якось і сумоваті, як наші селяни; шуткуючи, сі приказки займають душу зглибока!»*

Байки Є. Гребінки – усього 27 пворів – написані у віршованій формі і носять повчально-викривальний характер. Особливість їх полягає в тому, що письменник звертається до нових у цьому жанрі сюжетів, розкриваючи різноманітні теми, пов'язані з людським буттям: рівність усіх членів суспільства перед законом «Ведмежий суд», дотримання людиною морально-етичних норм життя

українські народні пісні, продовжує розпочатий ще в гімназії переклад поеми «Полтава» О. Пушкіна. Протягом 1831-1833 рр. виходять друком перші байки та поезії письменника.

У 1834 р. Гребінка переїжджає до Санкт-Петербургу, працює в комісії духовних училищ Міністерства народної освіти та викладає. В листі до батьків пише: *«Тіло моє було в столиці, а душа далеко – в рідному степу, під солом'яною покрівлею маленького будиночка»*. Цього ж року виходить збірка байок «Малороссийские приказки» (з присвятою

«Пшениця», розуміння і пошук людського щастя «Мірошник» тощо. Окремі байки «Лебідь і гуси», «Маківка» та ін. осміюють людські вади – скупість, чванство, розбещеність тощо. Написані в гумористично-повчальній формі, твори цього циклу пронизані іскристим сміхом та комізмом ситуацій, рясніють прислів'ями й епітетами, вживаними в побутовій народній мові.

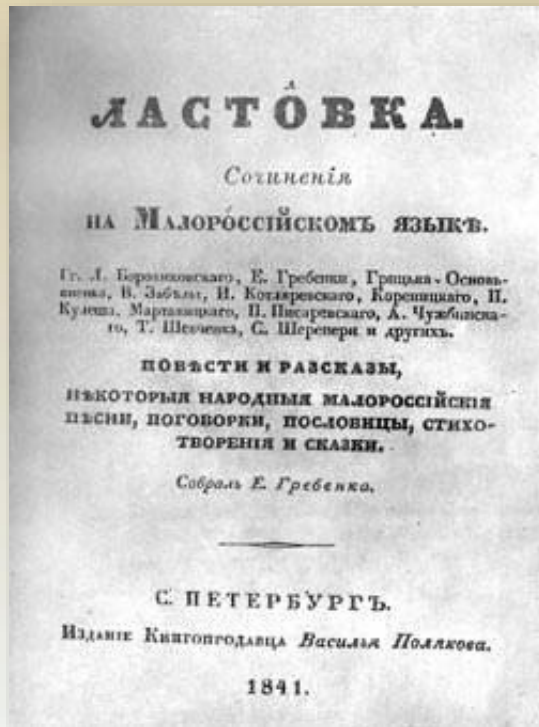
Творчість Євгена Павловича різноманітна за жанрами. Окрім байок перу письменника належать поетичні та прозові твори, зокрема історичної тематики. Українську історію він показує через добу Козаччини, а також через давньоруський її період: поема «Богдан. Сцени из жизни малороссийского

гетьмана Зиновия Хмельницкого», роман «Чайковський» тощо.

У своїй творчості Гребінка використовує манеру розповіді від імені людини з демократичного середовища, характерною для доби нової української літератури.

Досягнувши творчого успіху у Санкт-Петербурзі, Гребінка намагається об'єднати навколо себе українські літературні сили. Збирає твори українською мовою й друкує у додатках до журналу «Отечественные записки». У 1841 р. видає альманах «Ластівка», а в ньому – твори І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, В. Забіли, Т. Шевченка та свої власні, добірку українських народних пісень тощо. Крім того, Євген Павлович, бере участь в організації викупу Т. Шевченка з кріпацтва та допомагає видати «Кобзар» 1840 р.

Плідними для письменника видалися 1843-1844 рр. Окрім двох романів, «Чайковський» та «Доктор», вийшло друком 9 повістей та

Альманах «Ластівка», 1841 р.

оповідань. У цей час з'являється поезія «Очи черные», присвячена чорноокій красуні Марії Розенберг – майбутній дружині. Ще за життя автора вірш перетворився на популярний романс. На жаль, шлюб Марії та Євгена був недовгим: через чотири роки, у 1848-му, письменник помер від туберкульозу в Санкт-Петербурзі. У 1849 р. тіло письменника перепоховано в рідному Убіжищі.

Пам'ятник Є.П. Гребінці
в м. Гребінці Полтавської обл.

За неповних двадцять років літературної діяльності Є.П. Гребінка написав понад 40 байок, повістей, романів, оповідань. Можна тільки уявити скільки ще б зміг створити цей талановитий митець, якби доля не відміряла йому усього зб років життя.

За рішенням ЮНЕСКО, день народження Євгена Павловича Гребінки – одна зі знаменних дат у світі.

Про свою малу батьківщину Є.П. Гребінка переконливо писав: *«...Уже я так думаю, що нема на світі кращого місця, як Полтавська губернія. І степи, і ліси, і сади, і байраки, і щуки, і карасі, і вишні, і черешні, і всякі напитки, і воли, і добрі коні, і добрі люди – усе є, усього багацько. А тих, мовляв, дівчат та молодиць!... Одну списав покійничок Котляревський «Наталку Полтавку» та увесь світ звеселив...»*

«Як байкопис, займає Гребінка перше місце в нашій письменницьтві. Його байки визначаються яким національним і навіть спеціально лівобережним колоритом, здоровим гумором і не менше здоровою суспільною і ліберальною тенденцією»

І. Франко

«Увібравши народні традиції, творчо сприйнявши досвід Крилова, Сковороди, Гулака-Артемівського та інших попередників прямуючи шляхом реалізму і народності, Гребінка підніс байку до нового, вищого рівня, що мало велике значення для розвитку нової української літератури та літературної мови»

С. Зубков

Літературна спадщина

82-1(477)

Г 79

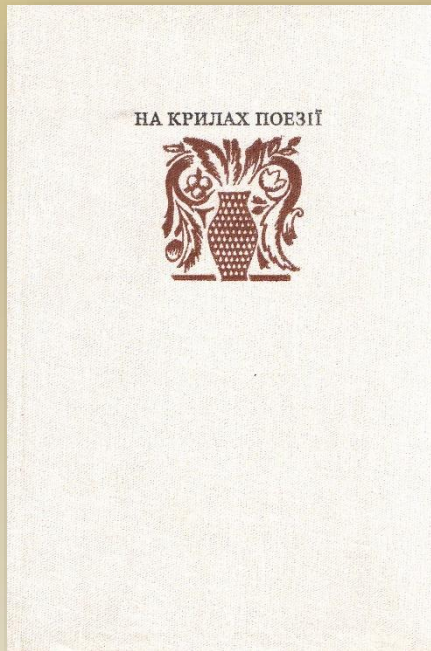
Гребінка Є. П. Твори: в 3-х т. / Є. П. Гребінка. – Київ : Наукова думка, 1980.

82-1(477)

Г 79

Гребінка Є. П. Твори: в 5-ти т. / Є. П. Гребінка. – Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1957.

82-1(477)

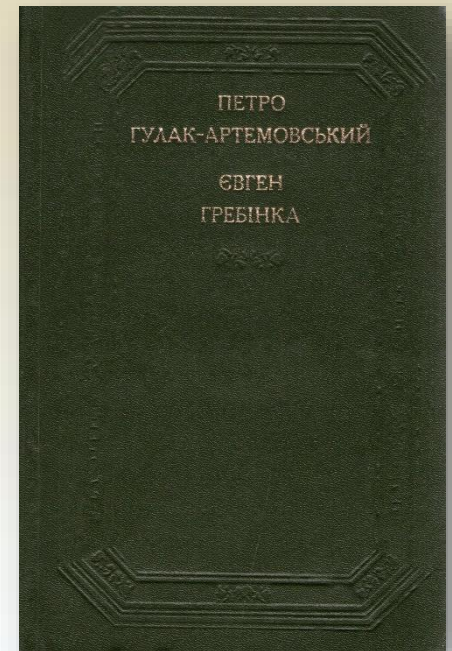
Н 12

Гребінка Є. Ведмежий суд / Є. Гребінка // На крилах поезії: вірші українських поетів кінця XVIII—початку XX ст. : збірник. — Київ : Дніпро, 1980. — С. 21—35.

82-1(477)

Г 94

Гребінка Є. Поетичні твори // П. Гулак-Артемівський : поетичні твори. Є. Гребінка : поетичні твори, повісті та оповідання. — Київ : Наукова думка, 1984. — С. 140—608.

82-3(477)

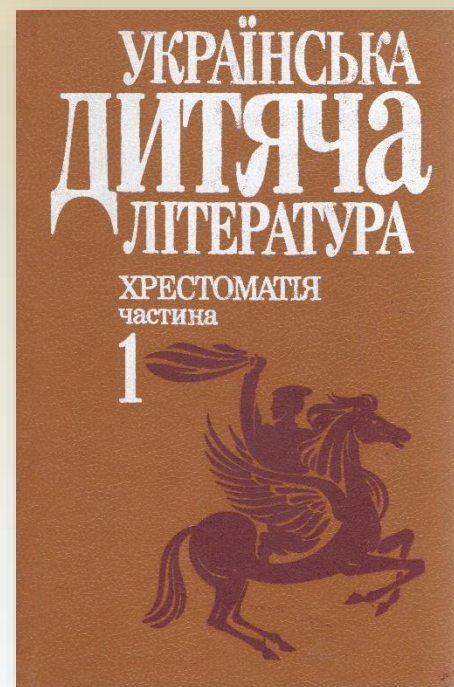
Р 11

Євген Гребінка // Рідне слово: українська дитяча література. Хрестоматія : у 2-х кн. Кн. 2. — Київ : Либідь, 1999. — С. 180—187.

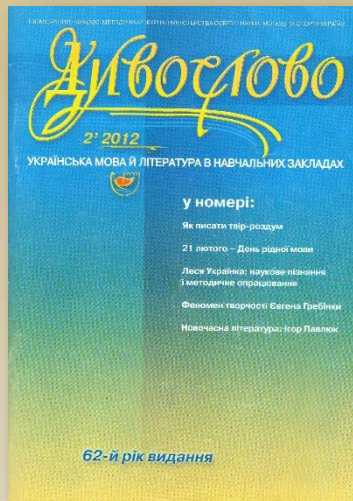
83.3(4Укр)я7

У 45

Євген Гребінка // Українська дитяча література. Хрестоматія : у 2-х ч. Ч. 1. — Київ : Вища школа, 1992. — С. 122—129.

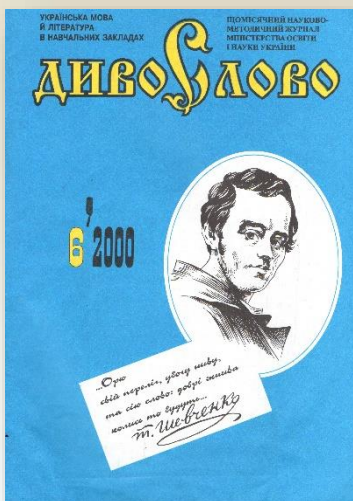
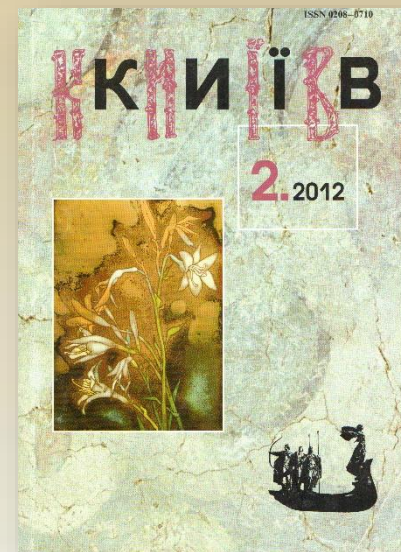

Дослідження творчості Є.П. Гребінки

Задорожна Л. Феномен птворчості Євгена Гребінки: до 200-річчя від дня народження Євгена Гребінки / Л. Задорожна // Дивослово. — 2012. — № 2. — С. 48–51.

Баранов В. Вічний, як сам народ: до 200-річчя від дня народження Євгена Гребінки / В. Баранов // Київ. — 2012. — № 2. — С. 168–169.

Ковалець Л. У Петербурзі він був українцем (Євген Гребінка у пошуках свого хреста і своєї слави) / Л. Ковалець // Дивослово. — 2012. — № 2. — С. 48–51.

Матеріали з фонду Наукової бібліотеки

Підготувала:
Серпухова В.